

Lužičtí Srbové

Ondřej Jansa, Karolina Veselá, Jana Tesárková, Renáta Picková, Markéta Burdová. Hospodářská a kulturní studia, 2013.

Úvod

Lužičtí Srbové jsou autochtonní etnickou minoritou žijící v Německu. Obývají zde historickou oblast Lužice, která se dělí na horní a dolní část. Horní Lužice se rozkládá na jihu Německa, Dolní Lužice na severu. Dnes tuto minoritu představuje přibližně 60 000 osob. Lužičtí Srbové mají specifický jazyk, který se dělí na hornolužickou a dolnolužickou srbštinu, zvyky, které mimo jiné vycházejí z náboženských tradic, a kulturu, která je velmi podobná té české z důvodu geografické blízkosti a slovanského původu. Jsou nejmenším slovanským národem a to je i jeden z důvodů, proč jejich kulturní identita postupně upadá.

Všechna tato specifika o Lužických Srbech jsou v následující práci přiblížena. Práce se zabývá problematikou historie Lužických Srbů, přes jejich kulturu, náboženství, jazyk až po školství. Opomenuta není ani problematika lužicko-německých a lužicko-srbských vztahů. Na teoretickou část pak navazuje vlastní výzkum vedoucí k dosažení cílů, tedy k získání tří pohledů na Lužické Srby od respondentů.

Cíl práce

Hlavním cílem následující seminární práce je získání tří pohledů na zkoumanou minoritu. Pohled příslušníka dané minority, pohled příslušníka majoritní německé společnosti a externí pohled na zkoumanou minoritu Lužických Srbů. Pomocí těchto pohledů je následujícím cílem najít jejich společné znaky a získat tak „univerzální“ obraz zkoumané minority. K cíli práce také patří zjištění rozdílů mezi minoritními Lužickými Srby a majoritními Němci.

Literární rešerše

Vyhledat odbornou literaturu týkající se Lužických Srbů se ukázalo jako nelehký úkol. Bibliografické zdroje totiž nejsou příliš rozsáhlé. Podstatným zdrojem informací se tedy staly internetové zdroje, jež ty literární nahradily, neboť se ukázalo, že problematikou Lužických Srbů se zabývá hned několik internetových stránek. Zejména pak webové stránky *Spolku přátel Lužice*¹⁾ a webové stránky pod názvem *Lužické hory*²⁾ se staly nejpoužívanějšími zdroji a pomohly k tvorbě osnovy následující práce a vytvoření hrubého základu. Svým návštěvníkům nabízejí širokou škálu informací od historie po kulturu a pozvánky na různé akce. Čtenář se zde může dočíst informace o jednom z nejvýznamnějších svátků, který tato minorita slaví, Velikonoční jízdě. Opomenuty nejsou ani informace o lužicko-českých vztazích, jazyku či školství.

Národní identitou Lužických Srbů se dále zabývá i odborný článek z online dostupné publikace *Yearbook of population research in Finland 2001*. Konkrétně se jedná o článek *Minority rights and minority identities- Sámi in Finland and Sorbs in Germany*. Jeho autorka Reetta Toivanen³⁾ v něm

upozorňuje na neexistenci samostatného státu Lužických Srbů. Dále zde upozorňuje, že z 60 000 Lužických Srbů už jen 15 000 z nich ovládá hornolužickou či dolnolužickou srbštinu. Dolnolužickou srbštinu pak připodobňuje spíše polštině a tu hornolužickou češtině. Neopomíná se také pozastavit nad náboženstvím této minority a nad působením organizace Domowina, která se snaží o udržení lužickosrbské identity.

Kulturu Lužických Srbů si pro článek do známého časopisu Lidé a země vybral také Vladimír Pomortzeff ⁴⁾. V článku *Poslední Slované západu* se zaměřil na tři roční období a svátky, jež k nim patří. Zimu popsal jako období masopustu, který je typický karnevalovými průvody, hudbou a tancem. Jaro je pak ve znamení Velikonoc a již zmiňované Velikonoční jízdy. Posledním ročním obdobím, na nějž se autor zaměřil je podzim, doba oblíbené lidové slavnosti chytání kohouta.

Zdrojem informací o náboženském vyznání Lužických Srbů se stal odvysílaný příspěvek Českého rozhlasu v rámci pořadu Zbožní a Bezbožní s názvem *Religiozita Lužických Srbů* od autora Jakuba Šišky ⁵⁾. Pořad pojednává o tom, nakolik je pro Lužické Srby náboženství důležité a co pro ně jejich vyznání znamená. Posluchačům tak přibližuje informace o tom, že obyvatelé Horní Lužice jsou katolíky, zatímco jejich severní sousedé obývající Dolní Lužici jsou převážně evangelíky.

České národní listy jsou dalším zdrojem, který byl při tvorbě práce využit. Článek o Lužických Srbech s názvem *Původ a historie Lužických Srbů* ⁶⁾ poskytoval informace zejména o lužicko-německých vztazích. Nejdůležitější informací pak byla absence práv a povinností Lužických Srbů v německé ústavě. Oproti tomu bylo zajímavým zjištěním, že v Sasku a Braniborsku vznikla ustanovení obsahující tzv. „srbské zákony“.

Zdrojem informací pro seminární práci se stal také odborný článek s názvem *The Legal Status of Sorbian Minority in the Federal Republic of Germany* ⁷⁾, kde se dvojice autorů, Todda Foyeho a Carmen Theileové ⁸⁾, zabývá vztahy Lužických Srbů a Němců během několika historických událostí. Jak je níže popsáno v kapitole týkající se historie Lužických Srbů, i zde je práce zaměřena na jejich postavení od usídlení v dané oblasti až po období 2. světové války. Během tohoto období malý národ Lužických Srbů čelil silnému vlivu germanizace, což se zlepšilo až po zmíněné světové válce.

Metodologie

Práce se skládá z teoretické části a terénního výzkumu.

V teoretické části byla zvolena analýza sekundárních dat, která se skládala ze shromažďování dostupných informací z bibliografických a internetových zdrojů. Nejlepším zdrojem se ukázaly internetové stránky, poskytující informace o Lužických Srbech. Na základě těchto stránek byla sestavena osnova celé práce a byly využity základní informace o Lužických Srbech do části teoretické.

V rámci terénního výzkumu byl zvolen, jako technika sběru dat, standardizovaný rozhovor, který se skládá z předem stanovených otázek. Otázky byly kladeny v přesně určeném pořadí. Tato technika byla zvolena, pro lepší možnost srovnatelnosti odpovědí. Její nevýhodou je ovšem nemožnost klást doplňující otázky.

Průběh terénního výzkumu

Standardizovaný rozhovor probíhal pomocí jedné ze sociálních sítí a problém s touto technikou sběru dat se nakonec podařilo překonat díky ochotě respondentů upřesnit nejasné odpovědi. Pro vyhledání

respondentů jsme využili kontaktů jednoho z autorů této výzkumné práce. Autor sám byl před několika lety účastníkem výměnného pobytu v Lužici. Zde poznal Lužické Srby a navázal s nimi přátelské vztahy.

V rámci výzkumného šetření byli osloveni tři respondenti, kteří byli dotazováni podle toho, zda byli příslušníky dané minority, příslušníky majority ve vztahu ke zkoumané minoritě, nebo nezaujatí respondenti. Do práce byl vložen také rozhovor s Ondřejem , jež je právě zmiňovaným autorem, který osobně navštívil Lužici.

Základní údaje o respondentech:

1. Filip, pohlaví - muž, věk 23 let, zástupce etnické minority Lužických Srbů.
2. Kateřina, pohlaví - žena, věk 30 let, zástupkyně majority Němců
3. Olga, pohlaví - žena, věk 45 let, zástupkyně nezaujatých respondentů z České republiky
4. Ondřej, pohlaví- muž, věk 22 let, zástupce nezaujatých respondentů z České republiky.

Seznámení s Lužickými Srby

V současnosti představuje pojem Lužičtí Srbové přibližně 60 000 osob, které se k tomuto národu hlásí. Pouze 15 000 z nich ovšem dnes umí jeden z lužickosrbských jazyků, tedy hornolužickou srbštinu či dolnolužickou srbštinu. Jedná se o národ slovanský, který obývá historickou zemi Lužici a je nejmenším slovanským národem. Taktéž patří mezi nejmenší národy světa vůbec. Dnes obývají především německou část Lužice a v Německu představují autochtonní minoritu. Nemají a nikdy neměli svůj stát a i přesto si udrželi svou vlastní identitu, kulturu i jazyk. K jejich udržení jim pomáhá organizace DOMOWINA, jež byla založena roku 1912. V jejím znaku je vyobrazena lípa, neboť právě ta je národním stromem Lužických Srbů. ⁹⁾

¹⁰⁾ Vlajka Lužice

Lužice

Lužice je historická oblast, která se rozkládá hned na území dvou států, a to Německa a Polska. Během období středověku byla Lužice také součástí českých zemí. Proto jsou dnes po Lužici pojmenovány Lužické hory. Název Lužice je zřejmě odvozován od kmene Lužičanů, kteří zde pobývali již v 1. polovině 9. století. Podle řeky Sprévy, která územím protéká, se dělí na dvě části - hornolužickou a dolnolužickou.

11) Rozdělení Lužice

Horní Lužice je rozdělena mezi Německo a Polsko. Centrem Horní Lužice je město Budyšín, nejedná se však o největší město této oblasti, tím je město Görlitz (Zhořelec). Tuto oblast obývá přibližných 650 000 obyvatel. Většinu populace však tvoří Němci a jen pouhých 20 000 tvoří Lužičtí Srbové. V severní části žijí od roku 1945 Poláci, kteří odsud vyhnali Němce i Lužické Srby. Jižní část zasahuje do České republiky.

12) Znak Horní Lužice

Dolní Lužice se téměř celá rozkládá na území spolkové země Braniborsko, dále v Sasku a Polsku. Centrem této oblasti je město Chotěbuz, které se nachází v dnešním Braniborsku. Dolní Lužice je

považována za nejslunečnější místo Braniborska. ¹³⁾

¹⁴⁾ Znak Dolní Lužice

Historie Lužice a Lužických Srbů

Oblast Lužice má velmi bohatou historii. Po staletí zde probíhaly mocenské střety zájmů zemí německých, polských a českých. Na přelomu 6. a 7. století začíná osídlování Lužice slovanskými kmeny. V následujících letech je pak území ovládáno Franckou říší a mocí Velké Moravy. V 10. století byla Lužice součástí Saska a probíhalo zde střídání moci německé, polské a také i české. V roce 1076 byla část Lužice předána lénem českému králi Vratislavu II. Jemu se však toto území nepovedlo ovládnout. V letech 1136 - 1253 bylo za vlády Soběslava II. území Horní Lužice připojeno k českému státu. V průběhu 14. století byla Horní Lužice ovládána Lucemburky a společně s Dolní Lužicí byla Karlem IV. trvale připojena k českým zemím a to po dobu 260 let. Po třicetileté válce byla prodána saskému kurfiřtu a následně již nikdy nebyla k českým zemím přičleněna. Na počátku 19. století až do roku 1918 byla Lužice součástí Pruska a Saska. V následujícím roce byla neúspěšná tendence připojit opět Lužici k tehdy vznikajícímu Československu. Taktéž neúspěšná byla snaha o vytvoření spolkové země Lužice v rámci Německa. Po ukončení 2. světové války byly taktéž projevovány snahy Lužických Srbů připojit jejich území k Československu, ale opět se stejným, neúspěšným, výsledkem. Též selhaly jejich snahy o vytvoření samostatného lužického státu, který dodnes neexistuje. ¹⁵⁾

Kultura

Na společenském životě se podílí většina Lužických Srbů. Zejména u katolické církve je velké propojení mezi rodinným, národním, církevním a společenským životem. Dodnes se zachovalo mnoho lidových písní a lidé nezanevřeli ani na své lidové kroje, ačkoliv je nosí hlavně starší ženy a ti mladší je oblékají při vystoupeních či jiných důležitých událostech, jako jsou různé svátky. Kroje mají hned ve čtyřech provedeních. Katolický, který je typický pro Horní Lužici, je tmavé barvy. Dále mají kroje slepjanské, wojerecké a dolnolužické. Nejoblíbenější bytostí lužického folklóru je čaroděj Krabat, tedy literární zpracování lužickosrbských pověstí. Ty vznikly v 17. století a byly inspirovány skutečnou osobností. Jejich hrdinou je chudý lužický chlapec, který se naučil kouzelnickému umění a užíval ho ve prospěch své země a jejího lidu. Autorem této knihy je Jurij Bržan. ¹⁶⁾

¹⁷⁾ Jurij Brězan

Zajímavé jsou u Lužických Srbů také Velikonoce, které se podobají českým Velikonocům - hlavně kreslením kraslic. Lužičtí Srbové ovšem nevynechají ani tzv. jízdy křížáků, tedy průvod velikonočních jezdců. Pořádá se vždy o Velikonoční neděli. Jedná se o sjezd jezdců v černých fracích, cylindrech a jezdeckých kalhotách, kteří se sjíždějí ke kostelům, odkud po kněžském požehnání vyjíždějí po dvojicích někde až v téměř stočlenném průvodu. Takovýto průvod si na cestě zpívá lidové písně v srbštině, latině či němčině. Tyto průvody se postupně spojují a v kraji mohou dosáhnout něco kolem 200 jezdců. Společně pak jedou k dalšímu kostelu a poté, co jej několikrát objedou, dostanou další kněžské požehnání. Tato tradice je součástí oslav již někdy od 16. století, zatímco dříve byla hlavně zvěstováním Kristova zmrtvýchvstání, dnes je hlavně důkazem svébytnosti Lužických Srbů na území Německa. Průvodu se mohou účastnit jen muži, kteří si sami musí zajistit koně. Tento svátek není zrovna levnou záležitostí.¹⁸⁾

¹⁹⁾ Velikonoční jízdy

Náboženství

Lužičtí Srbové jsou velmi zbožný národ. Část vyznává římskokatolické náboženství a část patří k příslušníkům evangelické církve. Lužičtí Srbové, kteří tvoří malou slovanskou enklávu na území Saska a Braniborska, čelili germanizačním tlakům po celá staletí. Naopak katoličtí Lužičtí Srbové se od německého protestantského obyvatelstva odlišovali i konfesionálně, což způsobovalo zvýrazňování odlišností a lepší uchování národních tradic.

²⁰⁾ Lužickosrbský lidový kroj z okolí Wojerec

Šíření křesťanství probíhalo od 8. století z německé strany. Tato evangelizace nebyla tak úspěšná jako z moravské a české strany, dodnes nacházíme v srbské náboženské terminologii prvky staroslověnského českého původu. Ve středověku byla církev dlouho jedinou strukturou, která byla přístupná i pro Srby, jakož obyvatele druhé kategorie. Během luterské reformace 2. poloviny 16. století a začátku 17. století přijaly obě Lužice skrze své vrchnosti luterský protestantismus. Všichni Lužičtí Srbové v Dolní Lužici a většina v Horní Lužici se stali evangelíky. V Horní Lužici mezi Budyšínem a Kamjencem, tedy na západ od Budyšina, se ale udržel katolický ostrov několika vesnic. V mnoha kostelích, tak jako například v budyšínském gotickém chrámě sv. Petra, odděluje chrámovou loď nízká přepážka na katolickou a evangelickou část. Po politickém oddělení od českých zemí zůstala katolická menšina pod dohledem pražského arcibiskupa. Adepti kněžství studovali na českých gymnáziích. Vztah lužickosrbských katolíků k Čechám se po reformaci zintenzivněl. Ve 20. století nesměli tak jako jiné činnosti Lužičtí Srbové vykonávat kněžské povolání. Evangelická církev byla většinová, a tak byla i pod větším dohledem státu oproti katolické.

Pro Hornolužické Srby je religiozita, tedy katolictví, stále velmi důležitá. Je součástí jejich etnické identity, propojení víry a srbství. V dnešní době jsou nadále hojně pořádány katolické velikonoční jízdy a objevuje se fenomén poutí. Evangelickým Lužickým Srbům tento přídatný znak etnicity chybí, a tak podléhají více jak sekularizaci, srovnatelně s luterány v ostatním Německu, kteří v posledních letech více méně přestávají chodit do kostela, tak germanizaci, žení se a vdávají s Němci mnohem častěji než katolíci. Situace je též špatná, pokud jde o duchovenstvo. Katolických duchovních, kteří jsou schopni dobře užívat lužickou srbštinu, je mezi Lužickými Srby celkem 16 a z toho pouze 9 aktivně sloužících. Lužickosrbských luterských duchovních je dnes už jenom pět, a to staršího věku. Největším kulturním počinem poslední doby bylo nové vydání lužické Bible v roce 2006. Tento překlad vznikl s přestávkami 50 let. ²¹⁾

Velikonoční jízda před sochou ukřižovaného Krista ²²⁾

Jazyk

V Horní Lužici se mluví hornolužičtinou, v Dolní Lužici zase dolnolužičtinou. Lužice se tak stala dvojjazyčnou oblastí (má dvě spisovné varianty) podle Srbského zákona, který byl přijat Saskem i Braniborskem. Obě varianty jazyka jsou si dost podobné a obyvatelé si navzájem rozumí. Proto si lze na území Lužických Srbů všimnout dvojjazyčných nápisů, případně i němčiny.²³⁾

Vícejazyčná cedule v Lužici²⁴⁾

Pro udržení jazyka v dané kultuře je nutné aktivní používání daného jazyka. Předpokládá se předávání z rodičů na děti, ovšem v této minoritě docházelo k postupnému ubývání použití hornolužičtiny a dolnolužičtiny, tudíž hrozil zánik jazyka a společně s ním i celého národu. Proto vznikl projekt s názvem Witaj, který zavedl do škol výuku jazyka formou zapojení dětí do komunikace s vyučujícím, který na ně mluví v daném jazyce. Dochází tak pozvolna k osvojení a porozumění, potažmo navrácení téměř vymizelého jazyka do společnosti. *„Cílem bylo založit školky, ve kterých by si děti hrály a učily se lužičtině. Vznikl 1998 se 14 dětmi ve školce v Chotěbuzi- Sielow. V roce 2004 navštěvovalo více než 400 dětí šest školek Witaj a 13 dalších skupin Witaj v Sasku a Braniborsku. Děti z německých mluvících rodin srbského původu tak mohou pomoci zpětně „posrbštit“ své rodiče, jež jejich rodiče srbštině nenaučili.“*²⁵⁾

V lužické srbštině se také používá duál neboli dvojné číslo. *„Dvojné číslo (tzv. duál) užívají některé jazyky pro označení předmětů, osob, zvířat, jevů, které se vyskytují po dvou. Tyto jazyky tedy mají tři čísla: číslo jednotné - singulár (označení jedné věci), číslo dvojné - duál (označení právě dvou věcí), číslo množné - plurál (označení více než dvou věcí).“*²⁶⁾ Zatímco v českém jazyce jsou už jen drobné pozůstatky duálu, v lužické srbštině se stále hojně používá.²⁷⁾

Lužicko-německé vztahy

Lužicko-německé vztahy mají bohatou historii, která je hodně propojena s historií Lužice. Práva a povinnosti Lužických Srbů jsou ovlivňovány politickými, ekonomickými a společenskými okolnostmi v Německu. Německá ústava, hlavně tedy její část o lidských právech, rozlišuje práva Němců a těch „ostatních“. Tento pojem označuje právě také Lužické Srby, jež v ústavě nejsou nějak definovaní ani nezískávají zvláštní práva. Ústava obecně dává Němcům větší práva než těm ostatním. Důvod, proč německá ústava nezmiňuje Lužické Srby, je ale logický. Na území Německa je jich méně než například Rusů či Turků, a ty, ačkoliv jich je více, ústava také nezmiňuje.

Na území Saska a Braniborska, kde mají Srbové širší zastoupení ve společnosti se ovšem do ústavy přidal zvláštní článek, ve kterém je jako státní cíl uvedena ochrana a podpora Lužických Srbů. Tyto zvláštní články se nazývají „srbské zákony“ a na území Saska byl „Zákon o právech Srbů ve Spolkové

zemi Sasko“ vydán roku 1999 a „Zákon o vytvoření práv pro Srby ve Spolkové zemi Braniborsko“ byl schválen dříve a to roku 1994. Srbové těmito zákony získávají jak práva, tak povinnosti vůči Sasku a Braniborsku. Důležité je zmínit, že tyto dodatečné články jsou jen jakousi pomocnou rukou Srbům a podporou v přítomnosti. Svou budoucnost si tento národ musí udržet sám. Důležité je, aby si udrželi nějaký stálý počet svých příslušníků ve společnosti, jelikož čím méně bude Lužických Srbů v Německu, tím menší důvod budou mít Sasko a Braniborsko k jejich podpoře. Naopak pokud jich bude čím dál více, tím větší šanci mají na získání výraznějšího postavení v Německu.

Národní identitu Lužických Srbů a její rozvoj v Německu podporuje organizace Domowina. Pomáhá tak Lužickým Srbům udržet si určité postavení. V současné době má tento svaz přes 7 000 členů. Jeho hlavním úkolem je jednání a společné působení vůči parlamentům a vládě. Činnost Domowiny je zaměřena zejména na oblast vzdělání a kultury, protože právě jazyk a kultura odlišuje dnešní Lužické Srby žijící v Německu od ostatních obyvatel této země. ²⁸⁾

²⁹⁾ Znak Domowiny

Lužicko-české vztahy

Lužičtí Srbové osídlili na počátku středověku severní Čechy. Lužickosrbskou menšinu v ČR po 2. sv. v. tvořilo kolem tisíc lidí žijících zejména ve Varnsdorfu, který se stal vedle Budyšína střediskem lužickosrbského života.

Na podporu lužických studentů bohosloví nechali v 17. století dva kněží, bratři Simonové, postavit sídlo Lužického semináře. Tento seminář umožnil vzdělávání stovkám studentů z Lužice. Studenti se dostali do kontaktu s českým vědeckým a kulturním prostředím a významnými osobnostmi. Po studiích se studenti vraceli zpět a rozvíjeli myšlenku národního hnutí v Lužici. Kromě Lužického semináře navštěvovali studenti univerzitu ve Vratislavi. Častá byla korespondence mezi Čechy a Lužici a příležitostné návštěvy (Dobrovský, Čelakovský, Purkyně). Významný český sorabista Adolf Černý od roku 1901 pořádal sorabistické přednášky na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. ³⁰⁾

³¹⁾ Adolf Černý

Roku 1907 založil lužickosrbský student Jan Bryl v pražské Hlávkově koleji spolek Łužisko-serbske towarzstwo „Adolf Černý„ w Prazy. Hlavním cílem spolku bylo seznámit s lužickosrbskou vědou, kulturou a jazykem. Během let se název spolku často měnil. Od roku 1932 se nazývá Společnost přátel Lužice (SPL). Kromě Prahy působilo v Čechách a na Moravě 16 poboček. Spolek vydával měsíčník Česko-lužický věstník. Do vlastnictví společnosti přešla budova Lužického semináře v Praze – nově nazvaná Lužický dům, a sloužila spolkové činnosti a jako kolej pro studenty, nacházela se zde i Hórnikova lužická knihovna. ³²⁾

Období 1945 - 1946 lze pokládat za vrchol politického a kulturního zájmu československé společnosti o Lužické Srby a jejich život. Na rozhlasové stanici Praha v pořadu Lužickosrbská půlhodinka byly vysílány zprávy o kulturním a politickém životě Lužických Srbů. V 50. letech se styky mezi Lužickými Srby a Čechy značně zredukovaly na soukromé korespondence a oficiální návštěvy. Přesto některé české školy udržovaly kontakty. Docházelo k setkávání pěveckých souborů a sportovních klubů (v Mělníce, Opavě, Liberci). Dokonce bylo zřízeno spolkové lužickosrbské reálné gymnázium na severu Čech. ³³⁾

Z rozhodnutí Ministerstva vnitra a Ministerstva zahraničních věcí došlo k likvidaci SPL. Spolek byl poté obnoven až v roce 1990. Navrácení prostoru Lužického semináře bylo hlavním bodem jednání s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR. To se podařilo roku 2009 a dnes jsou prostory a Hórnikova lužická knihovna veřejně přístupny. Konají se zde výstavy, koncerty, přednášky a další akce. Mezi návštěvníky jsou také často Lužičtí Srbové. ³⁴⁾

Projekt Lužice a EU má přispět ke vzájemnému společenskému, kulturnímu, jazykovému a hospodářskému sblížení na hranici slovanského a germánského světa. Projekt má podporu českého Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a čeští zástupci se pravidelně účastní setkání. Dále se na našem území pořádají protestní akce, festivaly, vědecké konference. ³⁵⁾

Vlastní práce

Praktická část se skládá z již zmiňovaných rozhovorů, které se týkaly především názorů na Lužické Srby, co si o nich daní respondenti myslí, jaká jsou podle nich specifika této minority a v čem vidí největší rozdíl oproti německé majoritě. Tyto rozhovory se skládají z odpovědí na 4 otázky, které byly pokládány v tomto sledu:

1. Jaký má respondent vztah k Lužickým Srbům?
2. Jak by je charakterizoval?
3. Jaká jsou podle respondenta jejich specifika?
4. V čem se podle něj nejvíce liší od Němců?

Pohled příslušníka dané minority

Filip – 23 let, student

Filip je hrdý na to být Lužickým Srbem. Již od útlého věku ho hlavně jeho prarodiče vedli ke studiu lužické srbštiny a snažili se, aby jejich vnuk tento jazyk při častém používání němčiny nezanedbal. Podle Filipa jsou Lužičtí Srbové přátelští a klidní lidé, kteří kladou velký důraz na svou rodinu. „*Při každém velkém svátku se vždycky všichni sejdeme. Hlavně Velikonoční jízdu si s tátou a dědou užíváme nejvíc,*“ říká Filip, který tak upozorňuje na významné postavení tradic v životě Lužických Srbů. Zvláště pak již zmiňovaná Velikonoční jízda podle něj představuje důkaz lužickosrbské soudržnosti. Jako největší specifikum své minority pak považuje náboženství a jazyk, který ji nejvíce odlišuje od majoritních Němců. Bohužel tato odlišnost v moderní době pomalu opadá. Filip se pozastavil nad snahou některých jeho vrstevníků, odlišovat se co nejméně. Důvodem je prý hlavně práce, za níž mnozí odchází do velkých měst, kde se tradice moc nedodržují a dominantním jazykem je samozřejmě němčina. Její dominance je pak ve všech rovinách jejich života, jak Filip upozornil: „*Tu němčinu vůbec používám víc. Mluvím jí ve škole, na úřadech i v práci. Lužickou srbštinu používám občas s rodiči, ale i ti si už přivykli spíš na tu němčinu.*“, Právě proti úpadku lužické srbštiny se snaží bojovat výše zmíněná organizace Domowina, která podporuje její používání ve školách a ve městech s větším počtem Lužických Srbů a o jejímž působení věděl i Filip. Jako velký rozdíl mezi Lužickými Srby a Němci pak Filip vnímal hlavně vztah k rodině, jež u svých německých přátel neshledal tak silným.

Pohled Filipa jakožto zástupce minority lze charakterizovat každopádně pozitivně. Filip majoritu cítí prostě jako součást toho, kde žije. Necítí se utlačován ani nijak omezován. V každodenním životě používá němčinu a stýká se s Němci. Výhody minority oproti majoritě vidí v rodinných a příbuzenských vztazích a dodržování tradic.

Pohled příslušníka majoritní společnosti

Kateřina - 30 let, úřednice

Jako pracovnice na úřadě v Ralbicích, kde je zkoumaná minorita početně zastoupena, se Kateřina dostává do styku s Lužickými Srby poměrně často. Její vztah k nim je kladný, tvrdí, že jednání s nimi je z většiny naprosto bez problémů, ale samozřejmě záleží, na jakého člověka zrovna narazí. Stejně jako Filip by Lužické Srby charakterizovala jako klidné, dokonce o dost klidnější než Němce. Dále při jejich charakteristice neopomíjí upozornit na jazyk, jež bere jako hlavní specifikum této minority. Vedle jazyka ji osobně zaujaly hlavně lužickosrbské tradice: „*Velikonoční jízda je tady u nás asi nejznámější. Je to velký magnet na turisty a jezdí se na ni podívat samozřejmě i dost Němců.*“ K tradicím také dodává, že si na ně Lužičtí Srbové potrpí více než Němci, a stejně tak to u nich vnímá i s rodinnými vztahy. Jako poslední, ale neméně důležité, zmiňuje náboženství. V kostele v Ralbicích se bohoslužby konají i v lužické srbštině a podle počtu věřících, jež do kostela chodí, se Kateřina domnívá, že

náboženství hraje v životě Lužických Srbů větší roli než v tom německém.

Pohled nezaujatého respondenta

Olga - 45 let, učitelka

Olga se s Lužickými Srby setkává jednou ročně při výměnném pobytu pořádaném základními školami. Lužické Srby by charakterizovala jako dobrosrdečné lidi, se kterými se vždy dohodne, na čem potřebuje. Líbí se jí, že se při výměnných pobytech snaží své hosty vždy co nejlépe seznámit se svou kulturou a tradicemi. Olga poznamenala, že ani gastronomické speciality nejsou opomenuty: *„Vždycky na nás čeká minimálně jedna kulturní akce, kterou pro nás uspořádají a studentům v hostitelských rodinách rádi připravují svoje speciality. Třeba tvarohová pomazánka s lněným olejem je jednou z nich.“* Když se Olga zmínila o jazyku, který považuje za hlavní poznávací znamení této minority, vyjádřila naději, že si hlavně mladí Lužičtí Srbové uvědomí jeho význam a budou se více snažit si jej zachovat. Jazyk, náboženství a jejich vlídnost pak považuje za hlavní rozdíly od Němců.

Ondřej - 21 let, student a jeden z autorů této práce

Sám Lužici navštívil právě v rámci výměnného pobytu, které mezi sebou pořádá Základní škola z Mělníka a Základní škola v Ralbicích. V Lužici pobyl 3 dny a to u respondenta Filipa, který bydlel na vesnici nedaleko od Ralbic. Co se týče jazyka, s se Filipem dorozumíval hlavně anglicky, lužické srbštině nebo češtině ani jeden z nich nerozuměl, bylo to asi hlavně tím, že oba dva byli dost mladí a tyto jazyky se od sebe dost liší. Nejvíce ho zaujalo, že se rodina Filipa před jídlem modlila, na to tady v Čechách není vůbec zvyklý. Také se mu velice líbily hřbitovy, které měly bohatě vyzdobené a zachované. Lužičtí Srbové na něj působili přátelsky a celkem skromně.

Závěr

Seminární práce pojednává o tématu Lužických Srbů jako o výrazné autochtonní etnické menšině žijící v Německu. Práce uvádí čtenáře do této problematiky a podává odpovědi na vstupní otázky – kdo jsou Lužičtí Srbové, jaké je jejich hlavní specifikum a jaké jsou rysy odlišnosti Lužických Srbů od majoritních Němců. Odpovědi na tyto otázky jsou hledány prostřednictvím informací jak primárních, získaných od respondentů majících různý úhel pohledu na samotné Lužické Srby, tak pomocí dat sekundárních, čerpaných z knižních či internetových zdrojů zabývajících se danou problematikou. Univerzální obraz zkoumané minority byl získán pomocí rozhovorů se čtyřmi respondenty. První zastával zkoumanou minoritu, druhý představoval příslušníka majoritní skupiny Němců a poslední dva byli nezaujatými respondenty.

Univerzální obraz Lužických Srbů tedy představuje značně klidné lidi obývající historické území Lužice v Německu. Tato minorita je charakteristická svým jazykem a kladným vztahem k náboženství. Důležitou součástí jejich života jsou tradice, které hlavně starší obyvatelé pevně dodržují. Díky rozhovorům s respondenty byly získány čtyři pohledy na minoritu Lužických Srbů. Jednoznačným průnikem těchto názorů bylo to, že minorita má silnější tradice, klade důraz na rodinné a příbuzenské vztahy a velmi si potrpí na náboženství. Respondenti se shodli, že problémem této minority je upadající jazyk, neboť lužická srbština je utlačována němčinou, která je používána na úřadech i ve školách. Co se týká odlišnosti Lužických Srbů od Němců, hlavním rozdílem je jazyk a striktnější dodržování náboženských tradic. V případě pohledu minority na majoritu, je zde patrná tolerance a vzájemné soužití. Minorita si uvědomuje závislost na majoritě, ať už pracovní, společenskou či

ekonomickou.

Zdroje

Dějiny SPL. Společnost přátel Lužice [online]. 2008 - 2012 [cit. 2013-06-08]. Dostupné z: <http://www.luzice.cz/home/cesko-luzicke-vztahy/dejiny-spl.dot>

Dvojné číslo. In: <i>Základní škola sv. Voršily v Olomouci</i> [online]. 2008 [cit. 2013-07-16]. Dostupné z: [http://www.zcsol.cz/index.php?s=stranky_predmetu/e_learning/ucebnice_cj/cj7_dvojne_tvary\)\)](http://www.zcsol.cz/index.php?s=stranky_predmetu/e_learning/ucebnice_cj/cj7_dvojne_tvary)))

Folklór. Lužické hory [online]. 2000 [cit. 2013-06-07]. Dostupné z: <http://www.luzicke-hory.cz/historie/index.php?pg=clsrhoc#folk>

FOY, T. a C. THIELE. *The Legal Status of Sorbian Minority in the Federal Republic of Germany*. International Journal on Minority and Group Rights. roč. 4, č. 1, s. 41-77. ISSN 15718115. DOI: 10.1163/15718119620907094. odborný článek. Dostupné z: <http://web.ebscohost.com.infozdroje.czu.cz/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=7&hid=8&sid=0d9f1a7d-0172-495c-9946-b9009380fbe1%40sessionmgr10>

Kdo jsou lužičtí Srbové. Lužické hory [online]. 2000 [cit. 2013-06-07]. Dostupné z: <http://www.luzicke-hory.cz/historie/index.php?pg=clsrhoc#srbor>

KNOLL, Vladislav. *ČESKO-LUŽICKÝ SEMINÁŘ: Stručné porovnání (lužicko)srbského, polabského a pomořanského jazykového areálu*. <i>Česko-lužický seminář</i> [online]. 2006 [cit. 2013-07-16]. Dostupné z: <http://tyras.sweb.cz/doct/clv-kasz.htm>

Lužice a EU. Společnost přátel Lužice [online]. 2006 [cit. 2013-06-08]. Dostupné z: <http://stare.luzice.cz/?rubrika=20>

Lužičtí Srbové. Společnost přátel Lužice [online]. 2006 [cit. 2013-06-07]. Dostupné z: <http://stare.luzice.cz/?rubrika=16>

Původ a historie Lužických Srbů České národní listy [online]. 2009 [cit. 2013-05-12]. Dostupné z: http://www.ceskenarodnilisty.cz/clanky/Luz_Srb_Kohl.htm

ŠIŠKA, Jakub. *Religiozita lužických Srbů*. Český rozhlas [online]. 2010 [cit. 2013-06-08]. Dostupné z: http://zpravy.rozhlas.cz/nabozenstvi/zbozniabezbozni/_zprava/religiozita-luzicky-ch-srbu--735910

ŠTĚPÁN, Petr. *Lužice*. Vlast.cz [online]. 2009 [cit. 2013-06-05]. Dostupné z: <http://vlast.cz/luzice/>

TOIVANEN, Reetta. *Minority rights and minority identities- Sámi in Finland and Sorbs in Germany*. Yearbook of population research in Finland 2001. ISSN 0506-3590 [online]. 2001 [cit. 2013-06-09], odborný článek. Dostupné z: <http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/c58b2e82898f3ac515e2bef2c5b47f85/1372189167/application/pdf/336401/2001Sisus.pdf#page=83>

ŽLÁBKOVÁ, Ludmila. *Velikonoční jízdy Lužických Srbů jsou projevem víry i národní hrdosti*. Novinky.cz [online]. 2009 [cit. 2013-06-07] Dostupné z: <http://www.novinky.cz/cestovani/165147-velikonocni-jizdy-luzicky-ch-srbu-jsou-projevem-viry-i-narodni-hrdosti.html>

Počet shlédnutí: 587

1) 31)

Společnost přátel Lužice [online]. 2013 [cit. 2013-05-30]. Dostupné z: <http://www.luzice.cz/>

2) 11) 12) 14) 20) 29)

Lužické hory [online]. 2000 [cit. 2013-06-08]. Dostupné z: <http://www.luzicke-hory.cz/historie/index.php?pg=clsrhoc#srbo>

3) 9)

TOIVANEN, Reetta. *Minority rights and minority identities- Sámi in Finland and Sorbs in Germany*. Yearbook of population research in Finland 2001. ISSN 0506-3590 [online]. 2001 [cit. 2013-06-09], odborný článek. Dostupné z: <http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/c58b2e82898f3ac515e2bef2c5b47f85/1372189167/application/pdf/336401/2001Sisus.pdf#page=83>

4) 18) 19)

POMORTZEFF, Vladimír. Lidé a země. *Poslední Slované západu* [online]. 2013 [cit. 2013-06-09]. Dostupné z: <http://www.lideazeme.cz/clanek/posledni-slovane-zapadu>

5)

ŠIŠKA, Jakub. *Religiozita lužických Srbů*. Český rozhlas [online]. 2010 [cit. 2013-06-08]. Dostupné z: http://zpravy.rozhlas.cz/nabozenstvi/zbozniabezbozni/_zprava/religiozita-luzicky-ch-srbu--735910

6) 28)

Původ a historie Lužických Srbů České národní listy [online]. 2009 [cit. 2013-05-12]. Dostupné z: http://www.ceskenarodnilisty.cz/clanky/Luz_Srb_Kohl.htm

7) 8)

FOY, Todd a Carmen THIELE. *The Legal Status of Sorbian Minority in the Federal Republic of Germany*. *International Journal on Minority and Group Rights*. 1996-01-01, vol. 4, issue 1, s. 41-77. DOI: 10.1163/15718119620907094. Dostupné z:

<http://booksandjournals.brillonline.com/content/10.1163/15718119620907094>

10)

Lužické hory [online]. 2000 [cit. 2013-06-07]. Dostupné z: <http://www.luzicke-hory.cz/historie/index.php?pg=clsrhoc#srbo>

13)

ŠTĚPÁN, Petr. *Lužice*. Vlast.cz [online]. 2009 [cit. 2013-06-05]. Dostupné z: <http://vlast.cz/luzice/>

15)

FOY, T. a C. THIELE. *The Legal Status of Sorbian Minority in the Federal Republic of Germany*. *International Journal on Minority and Group Rights*. roč. 4, č. 1, s. 41-77. ISSN 15718115. DOI: 10.1163/15718119620907094. Dostupné z: <http://web.ebscohost.com/infodroje.czu.cz/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=7&hid=8&sid=0d9f1a7d-0172-495c-9946-b9009380fbe1%40sessionmgr10>

16)

Folklór. *Lužické hory* [online]. 2000 [cit. 2013-06-07]. Dostupné z: <http://www.luzicke-hory.cz/historie/index.php?pg=clsrhoc#folk>

17)

Německá stránka svazu Domowina. [online] 2010 [cit. 2013-06-09]. Dostupné z: <http://www.domowina-verlag.de/de/autoren/1-brezan-jurij>

21)

ŠIŠKA, Jakub. *Religiozita lužických Srbů*. Český rozhlas [online]. 2010 [cit. 2013-06-08]. Dostupné z: http://zpravy.rozhlas.cz/nabozenstvi/zbozniabezbozni/_zprava/religiozita-luzicky-ch-srbu--735910

22)

Horní a Dolní Lužice. In: *Poslední Slované západu* [online]. 2013 [cit. 2013-06-09]. Dostupné z: <http://www.lideazeme.cz/clanek/posledni-slovane-zapadu>

23) 24)

Lužičtí Srbové. In: Společnost přátel Lužice [online]. 2008 - 2012 [cit. 2013-06-09]. Dostupné z: <http://www.luzice.cz/home/luzicti-srbove.dot>

²⁵⁾

Projekt Witaj. In: Původ a historie Lužických Srbů [online]. 2009 [cit. 2013-06-09]. Dostupné z: http://www.ceskenarodnilisty.cz/clanky/Luz_Srb_Kohl.htm

²⁶⁾

Dvojné číslo. In: <i>Základní škola sv. Voršily v Olomouci</i> [online]. 2008 [cit. 2013-07-16]. Dostupné z:

http://www.zcsol.cz/index.php?s=stranky_predmetu/e_learning/ucebnice_cj/cj7_dvojne_tvary

²⁷⁾

KNOLL, Vladislav. ČESKO-LUŽICKÝ SEMINÁŘ: *Stručné porovnání (lužicko)srbského, polabského a pomořanského jazykového areálu*. <i>Česko-lužický seminář</i> [online]. 2006 [cit. 2013-07-16]. Dostupné z: <http://tyras.sweb.cz/doct/clv-kasz.htm>

³⁰⁾ ³²⁾ ³³⁾ ³⁴⁾ ³⁵⁾

Dějiny SPL. Společnost přátel Lužice [online]. 2008 - 2012 [cit. 2013-06-08]. Dostupné z: <http://www.luzice.cz/home/cesko-luzicke-vztahy/dejiny-spl.dot>

From:

<https://www.hks.re/wiki/> - **Hospodářská a kulturní studia (HKS)**

Permanent link:

https://www.hks.re/wiki/luzicti_srbove_2013

Last update: **03/05/2026 23:24**

